

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Diplomová práce

SILA IDENTITY

BcA. Roxana Rojíková

Plzeň 2019

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Katedra výtvarného umění

Studijní program Výtvarná umění

Studijní obor Intermediální tvorba

Specializace Intermédia

Diplomová práce

SILA IDENTITY

BcA. Roxana Rojíková

Vedúci práce: doc. akad. mal. Vladimír Merta

Katedra výtvarného umění

Fakulta designu a umění Ladislava Sutnara

Západočeské uiverzity v Plzni

Plzeň 2019

Prehlasujem, že som umelecké dielo spracovala samostatne a nejedná sa o plagiat.

Plzeň, júl 2019

.....
podpis autora

Podakovanie

Rada by som poďakovala môjmu vedúcemu práce i ateliéru doc. akad. mal. Vladimírovi Mertovi za jeho osobitý prístup a empatiu ku každému študentovi, za jeho cenné rady, postrehy a posun v rámci mojich vlastných vyjadrovacích potrieb a techník, ktoré mi dovolil slobodne rozvinúť, no ukázal mi aj ich iné možnosti a nový pohľad na ne. Rodine, za ich nesmiernu podporu a trpezlivosť, za to, že ich zásluhou som mohla byť tam, kde som potrebovala a byť tým, kým som chcela.

OBSAH

1	MÉ DOSAVADNÍ DÍLO V KONTEXTU SPECIALIZACE.....	1
2	TÉMA A DŮVOD JEHO VOLBY, CÍL PRÁCE.....	6
3	PROCES PŘÍPRAVY, PROCES TVORBY.....	8
4	POPIS DÍLA, TECHNOLOGICKÁ SPECIFIKA, PŘÍNOS PRÁCE PRO DANÝ OBOR.....	13
5	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	22
	a) Knižní a periodická literatura.....	22
	b) Internetové zdroje.....	23
6	RESUMÉ	24
7	SEZNAM PŘÍLOH	26
	7.1 Mé dosavadní dílo v kontextu specializace.....	26
	7.2 Diplomová práce.....	26

„Zvláštne. Rieky ubiehajú k moru, aj keď tam stratia svoju identitu.“

(Valeriu Butulescu, 1953)

1 MOJE DOTERAJŠIE DIELO V KONTEXTE ŠPECIALIZÁCIE

Ako odbor magisterského štúdia som si zvolila intermediálnu tvorbu, aj keď moje zameranie na štúdiu bakalárskom bola ilustrácia a grafika, konkrétnejšie kniha a všetko s ňou spojené. Tvorba kníh a ilustrácií vyústila v mojom prípade v rámci bakalárskej práce do podoby knihy ako konceptuálneho objektu (viď Príloha 1). Jednalo sa o knihu vytvorenú z dvoch protiľahlých obojstranných zrkadiel vytvárajúcich celok, v ktorom nevedno, kde je koniec a kde začiatok. Vo vnútri vytvárali akýsi interný svet, no ten sa odzrkadľoval vo svojich vlastných medziach, na ktorých druhej strane sa zrkadlil ostatok sveta, všetko navôkol. Objekt jestvujúci vo svete a svet žijúci skrz odraz v objekte. Priehľadné stránky knihy so sieťotlačovými nekonkrétnymi ilustráciami predstavovali jednotlivé bežné životné situácie človeka presahujúce cez seba, v každom uhle vytvárajúc nové okolnosti. Možností bolo v podstate nekonečno, tak ako v životoch ľudí.

V prvom semestri sme spracúvali tému "Niečo nové", čo bolo v tomto období pre mňa v mnohom príznačné. Ocitla som sa v novom prostredí, medzi novými ľuďmi a s novými alternatívami vyjadrenia. Ideovo som plne vybočila z mojej dovtedajšej tvorby a usilovala sa tento krát stvárniť nekonečnú a všetkými tak únavne opakovanú tému vzťahov, ktorej som sa systematicky snažila vyhýbať, pod zámienkou jej nehodnosti patriť neustále a dookola do tejto oblasti. Už len výber témy bol pre mňa teda čímsi novým, avšak jej fyzické stvárnienie podliehalo vizuálne mojim predošlým dielam. Objekt (viď Príloha 2) bol vytvorený vrstvením jednotlivých kresieb pohľadov predstavujúcich osoby, ktoré mi

priniesli do života čosi nové, nejaký nový pohľad, ideu, náhľad na seba, ktorí vyformovali mňa a moje vnímanie. A i keď prvá vrstva, tá, ktorú vidia druhí počas pozorovania nás, má svoju vlastnú podobu, všetci ostatní na vrstvách nasledujúcich sú v nás a prebrali sme si z nich ich fragmenty. Takto jednotlivé tenké, takmer nebadateľné vrstvy vytvoria v každom nános predstavujúci obrovskú nepreniknuteľnú hmotu rôznych osobností, z ktorých pozostávame.

V druhom semestri bola témou, ktorú sme mali spracovať, "Lož". Vytvorila som akýsi premenlivý abstraktný obraz (maľbu) prostredníctvom prelínania videí a animácií, ktoré znázorňovali moje myšlienky pri zámýšľaní sa nad problematikou lži a právd. Obrazy (viď Príloha 3) mali vplývať na podvedomie pozorovateľa, napriek tomu, že ukrývali dej, ktorý však úmyselne nebol jednoznačný. Jednalo sa o vytváranie si svojej vlastnej klamlivej vrstvy vôkol seba, ktorú každý z nás buduje od narodenia prostredníctvom svojej rodiny a okolia, ktorá sa časom stretáva s mnohými ďalšími vrstvami, pričom každý považuje za správnu a pravdivú tú svoju. Tieto strety spôsobujú buď uvedomenie si vlastných omylov a domnienok alebo vytvorenie ešte viac mohutnej, nepoddajnej a nerozbitnej defenzívy okolo seba voči zvyšku sveta.

Tretí semester sme spracovávali tému "Biela" a ja som sa technicky opäť vrátila ku knihe (viď Príloha 4), ktorá však nemala svoju pôvodnú funkciu, prečítanie, ale bola skôr objektom. Na každej strane sa nachádzal ten istý text, ktorý som vytvorila z úsekov jedenástich typovo rôznorodých kníh (encyklopédia, román, Biblia, informačná správa, rozprávka atď). Text, ktorý nakoniec obsahoval vyše 720 slov, som rozdala ľuďom vo veku od 10 do 78 rokov, štyroch národností, rôznej mentality

a zamestnaní. Ich úlohou bolo vyčistiť stranu od slov, viet, javov, od čohokoľvek, čo im bolo nepríjemné, nepáčilo sa im, vytváralo v nich akýkoľvek nepríjemný pocit či spomienku. Tým sa každá strana stala inou, ani jedna jediná nebola totožná s nejakou ďalšou, napriek tomu, že na začiatku boli autentické, tak ako rovnakosť sveta, v ktorom žijeme. Ani jedno zo slov neoznačili všetci respondenti. To dokazovalo, že neexistujú veci dobré a zlé, čierne a biele, ale jednoducho iba javy, ktoré nerobia nič, iba sú a my im dávame svojim prístupom a premýšľaním určité vlastnosti, ktoré ich charakterizujú a zaraďujú do skupiny vecí dobrých, či vecí zlých. Nimi označené slová som potom v texte nahrádzala bielymi miestami a tak vznikali na stranách rôzne kompozície bielych a čiernych plôch, akési "kresby".

Podobným spôsobom som vytvorila aj druhú knihu, ktorej vznik však mal iný priebeh. Jej témou bol rok 1948 a tak som text poskladala z opisu, ktorý vecne a informačne vykresľuje udalosti toho roku a ten som kombinovala s textom rozprávania mojej babičky. Vytvoril sa tu akýsi kontrast medzi tým, čo je pre nás len históriou, textom v učebnici, no pre ňu je to jej vlastná minulosť, detstvo, život, ktorý žila. Postupovala som inak, aj čo sa týkalo označovania slov. Celý text som najprv poslala prvej osobe, ktorá v ňom mala označiť pre ňu nepríjemné slová. Takto prečistený text, bez slov, ktoré označil predchádzajúci človek, som poslala osobe ďalšej. Pokračovala som, až kým neostalo na stránke minimum slov nedávajúcich spolu absolútne žiadny význam. Tu sa ukázalo, že vo všetkom sa dá nájsť niečo "zlé". Keď musíme a výber je nevelký, nájdeme "zlo" aj vo veciach, ktoré by sme možno predtým prehliadli. Vždy sa nájde čosi, čo sa niekomu nepáči, niečo, čo mu

nevyhovuje. Zaujímavé bolo pozorovať posledné fázy očisťovania, kedy jedna osoba označila všetky slovesá vyjadrujúce minulosť (bol, mal, žil...), vytvárali v nej pocit akejsi prázdnoty a nedostatku, niečoho, čo bolo, no už nie je. Takéto slová neboli v prvotných fázach ľuďmi vôbec vnímané, vyšli na povrch až vtedy, keď už text neobsahoval takmer nič iné.

Počas štvrtého semestra sme sa venovali téme "Nebezpečná kompozícia". Ja som sa rozhodla spracovať strach (viď Príloha 5), ako aspekt v životoch ľudí, ktorý v nebezpečenstve je, predchádza mu a často krát je tu aj bezdôvodne, je tak v konečnom dôsledku nebezpečný pre nás samotných len preto, že ho máme. Nazývame ho jedným slovom, no má nekonečno významov. Tento krát som sa tému rozhodla spracovať audiovizuálne. Materiál som opäť zbierala od rôznych ľudí, nazhromaždila som rozhovory s 23 osobami, vo veku od 4 do 79 rokov, ktorí boli rôznych vierovyznaní, sexuálnej orientácie, národností, samozrejme pohlaví a zamestnaní či životného štýlu. Stretávala som sa s nimi a viedli sme dialógy na túto tému, snažila som sa, aby boli prirodzené, podobné rozhovorom na káve či prechádzke, ktoré som počas toho zaznamenávala. Bola som prekvapená ich úprimnosťou, s ktorou sa so mnou bavili o najrôznejších intímnych záležitostiach. S každou osobou som strávila nejaký čas, kedy dotyčný realizoval svoje bežné činnosti a zachytávala som ich pomocou videozáznamu. Vytvorila som akúsi audiovizuálnu ilustráciu, ktorá v každej minúte zachytávala takmer to isté, len z iného uhla pohľadu, z perspektívy iného človeka. Na videu nie sú zachytené tváre ľudí, táto anonymita je onou anonymitou, za ktorú skrývame svoje strachy a v rovnakom zmysle vnímame často aj ostatných. V diele kontrastujú úprimné výpovede ľudí o ich vlastných pocitoch

strachu a úzkostí s obrazmi z bežného života. Obyčajné situácie ako šoférovanie, cesta vlakom, prechádzka, posedenie na lavičke či pri pohári vína alebo príprava večere pre deti, kedykoľvek počas týchto bežných tichých chvíľ, ktoré navonok vyzerajú tak nevinne a pokojne, kedy nás pri pohľade na ne žiadny strach nenapadne, sa mnohí trápime a máme úzkostné myšlienky, ktoré nás neustále sprevádzajú.

2 TÉMA A DŮVOD JEJ VOLBY, CIEĽ PRÁCE

Človek sa nemôže sám rozhodnúť, či chce, či nechce nadobudnúť vedenie o sebe. Nutne a za všetkých okolností už má istý stupeň takého vedenia, predsudky a normy sebainterpretácie. Paradox je, že človek je pre seba samého záhadný text. Vie, že to, čo je, čo robí, niečo znamená, ale keď má vyložiť vlastné bytie, tápe. Nestačí čítať slabiky textu napísaného v jazyku, ktorému nerozumieme, pozorovať a popisovať vonkajší svet človeka, akokoľvek dôležité a nutné takéto konanie môže byť. Človek ich tiež musí vykladať spôsobom, ktorý presahuje jeho vnútorný život.¹

Pre mňa sa umenie nestalo výlučne prejavovaním seba a neustálym vykresľovaním svojich pocitov a vnútorných procesov, ale aj výskumom ostatných. Možno i to je spôsob, ako spoznávať či reflektovať seba, každopáde zaoberanie sa rôznorodosťou oblastí vôkol mňa ma značne upútalo a neustále podnecuje. Zvolila som si teda tému identity ako hlavnú ideu diplomovej práce s jej rozsiahlym potenciálom pre možnosti uchopenia a stvárnenia.

Pri tejto práci som mala v úmysle syntetizovať do jednej integrity záležitosti, ktoré ma vo všeobecnosti interesujú. Pochopiteľne sem prislúcha umelecká sféra ako taká, potom remeslo a všetko s ním súvisiace, skúšanie nových alternatív v rámci danej zručnosti, usilovanie o odkrytie neobvyklých nových ciest, experimentovanie či trpezlivosť a dôkladnosť, s ktorými sa pri tomto procese pracuje, ďalej sem prináleží schádzanie sa s ľuďmi, spoločné dialógy, bádanie a rozoberanie ich

¹ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenh, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

myšlienok a následné rozvrstvenie a konfrontovanie. V mojom záujme sa vždy nachádzala psychológia a interné procesy individualít alebo filozofia, ktorými sa však ako umelec, nie ako filozof či psychológ, zaoberám len okrajovo, diletantsky, v rámci mojich možností. Všetky tieto atribúty bolo dosiahnuteľné zmaterializovať v tejto práci.

Mojím úmyslom bolo teda pracovať na čomsi, čo ma bude baviť v rozmedzí rôznych charakterov a zároveň to bude uceleným objektom, respektíve objektami, ktoré budú prevrávať s ostatnými, k ostatným. Možno snád' malým fragmentom prispieť k súženiu pri hľadaní odpovedí ohľadom identity človeka, k tajú, na ktorého rozlúštenie existuje nekonečno možností a táto je len ďalšou z nich.

3 PROCES PRÍPRAVY, PROCES TVORBY

Koho mám na mysli, keď sa pýtam na človeka? Mienim tým svoje ja aj iné ja. To, na čo sa pýtam, je mi neobyčajne blízke. Ja to nielen vnímam, ja tým som a zároveň to predstavujem. Aby som spoznal druhých, musím spoznať seba, rovnako ako porozumenie druhým je nevyhnutný predpoklad toho, aby som porozumel sebe.²

Tak ako už v niektorých predošlých prácach, aj v tomto prípade som na vytvorenie spolupracovala s inými osobami. Pri prvotnom uvažovaní nad problémom, čo identita v skutočnosti je a čo pre jednotlivých ľudí predstavuje, som dospela k záveru, že identitu si neprestajne vytvárame, každý deň, s každým ďalším človekom a často krát na to potrebujeme rozsiahle množstvo slov a času, aby sme druhým ozrejmili, kým sme. To ma doviedlo k myšlienke akejsi alternatívnej skutočnosti, v ktorej nemáme k dispozícii toto kvantum niekedy až takmer zbytočných pojmov, ale každý ho má výlučne jeden, v podobe slova, vety či súvetia, ktorým prejavuje seba, celú svoju identitu.

Nexistuje niečo také ako človek v jeho stálej a konečnej podobe. Človeka je možné len vzácne nájsť v definitívnom prevedení. Význačným rysom toho, byť človekom, je nestálosť v chovaní aj v porozumení seba samého, neschopnosť človeka zostať tým, čím je, raz a navždy. Zdá sa, že konečnosť a ľudskosť sa navzájom vylučujú. Tvrdiť, že som tým, čím nie som, je domýšľavosť. Trvať na tom, že musím byť len tým, čím som teraz, je obmedzenie, ktorého sa ľudská prirodzenosť musí desiť. Bytie osobou

² HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenth, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

nie je nikdy úplné, konečné. V každom okamihu je potrebné voliť. Nedá sa prestať.³

Prvou úlohou každého z účastníkov tak bolo verbálne vyjadrenie a vizuálne zobrazenie seba samých (viď Príloha 6). Bolo na nich, aký prístup k tomu zvolia, niektorí sa snažili zachytiť svoju fyzickú podobu, iní sa hrali so symbolmi alebo znázorňovali veci, ktoré majú radi, či inak s nimi súvisia. To isté sa dialo aj pri slovných vyjadreniach, kedy poniektorí použili vecný opis, iní rôzne metafory či vtipy. Každý to poňal podľa svojho vlastného úsudku a už v tejto fáze procesu sa dala sčasti identifikovať základná povahová črta človeka. V konečnom dôsledku sa ukázalo, že na to, aby ste si o niekom urobili úsudok, vám postačí jedna jediná veta alebo pojem a všetko ostatné, čo sa o danom človeku postupom času stráveného s ním dozvedáte, sa rozvíja od počiatočného impulzu, ktorý vám daná osoba poskytla a zintenzívňuje sa týmto vopred, často krát mimovoľne, určeným smerom. S niektorými respondentmi som skúšala tento proces opakovať po určitom časovom úseku a pozorovala tak, do akej miery sa ich vyjadrenia modifikovali. Je samozrejmé, že slová, či obrazce, ktoré využili, sa značne líšili, základný rys však naďalej ostával. Na markantnejšie diferencie by bolo potrebné využiť omnoho väčšie časové rozmedzie, domnievam sa však, že jadro v človeku, jeho identita, sa nemení na nepoznanie a stále ostáva príbuzná s charakterom predošlým.

Identita nie je premenlivá a nevyjadruje fakt, že sa bytosť vyvíja smerom k nejakému otvorenému cieľu alebo završeniu. Identita vyjadruje,

³ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenh, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

že bytosť je. Z toho však plynie, že subjekt neurčuje to, čím podstatne je, nie je autorom, ani zdrojom seba samého. Môže iba nahliadnuť, že je tým, čím je.⁴

Nasledujúcou úlohou zúčastnených bolo vykonať totožným postupom ten istý proces, ale s rozdielnym subjektom (viď Príloha 6). Využila som pri tom svoju vlastnú osobu a hoci som si uvedomovala, že závery, ktoré mi poskytnú, môžu byť, respektíve určite budú iluzívne, na základe toho, že každý má snahu vykresliť vás v kladnejšej polohe, tak, aby sa vás nijakou cestou nedotkol či nezneuctil. Ani v prípade tohto problému som sa však nedomnievala, že bude plne negatívny. Práve naopak, očakávala som, že tu bude príležitosť pozorovať opäť značný rozsah informácií o dotyčnom opisujúcom človeku, aký k otázke zaujme postoj a do akej miery preukáže úprimnosť, priamosť, možno i kritiku. Druhou skutočnosťou, ktorá mi v tomto prípade vyhovovala, bola, že takisto pri konvenčnej komunikácii s ľuďmi vôkol seba sa zriedkavo dozvedáme nepredstieranú pravdu o vzťahu a myšlienkach daných ľudí voči nám, často krát sú to len zušľachtené vyjadrenia o niečo pozdvihnuté nad skutočnosť, so zámienkou udržiavania vhodných vzťahov s ostatnými. Všeobecne však bolo pozoruhodné, ako jednotlivci vykresľovali seba samotných obdobným spôsobom ako aj inú osobu, v tomto prípade mňa. Tu bolo zreteľne badať fungovanie ľudskej mysle, ktorá v každom jave vyskytujúcim sa v okolí uzrie čiastočku seba, nahliada na svet, veci, javy a teda i ľudí skrz vlastný filter poznačený osobnými skúsenosťami a charakterom, ktorými disponuje a jeho interpretácia čohokoľvek navôkol

⁴ KLIKOVÁ, Alice; *Mimo princip identity*; 1. vyd. Praha: Filosofia-Pinozopia, 2007. ISBN 978-80-7007-252-3

je tak v konečnom dôsledku značne subjektívna a demonštruje viac neho, než vlastnosti javu, veci či osoby samotnej.

Vzťah medzi ľudskou bytosťou a svetom je v idei invariantného vlastného tela rozvrhnutý ako vzťah medzi rovnakosťou a vlastnou inakosťou, inými slovami ako rovnakosť rovnakosti a inakosti. Svet je bytostne daný ako vlastným spôsobom telesne obývaný svet a ľudská bytosť sa vo svojej skúsenosti stretáva výhradne s vlastnou cudzosťou.⁵

Tretia časť spočívala v tom, že sme si role zamenili a ja som tak verbálne i vizuálne zobrazovala každého jedinca, s ktorým som spolupracovala, vždy v rovnaký deň ako on (viď Príloha 7). Vo chvíli, kedy som mala všetok materiál vyhotovený, som si prvý krát prečítala súčasne všetky opisy ľudí, ktoré som sama počas dlhej doby zaznamenávala a spozorovala som to, čo som pred začatím predpokladala, aj to, čo som už vyššie zmieňovala v ich prípadoch. Všetky si boli nesmierne príbuzné a vypovedali väčšmi o mne, než o osatných. V každom som našla čosi, čo sa mi ponášalo na mňa a akoby som si vecí od mojich interných znakov vzdialených nebola schopná povšimnúť. V tomto momente bolo možné uzrieť komplexnú ideu diela, a to čím v skutočnosti naša identita je? Sme viac tými, za ktorých nás považujú druhí, tými, za čo sa pokladáme my sami, alebo tými, ktorých my vidíme v iných? A oni? Sú viac tým, za čo sa majú, alebo tými, ktorých pozorujú vo mne, sú snád' naozaj osobami, ktorými som ich určila ja vo svojich názoroch o nich? Je skutočne dosiahnuteľné zovšeobecniť identitu a to, kým konkrétnym každý z nás

⁵ KLIKOVÁ, Alice; *Mimo princip identity*; 1. vyd. Praha: Filosofia-Pinozopia, 2007. ISBN 978-80-7007-252-3

je? Nie sme toľkými osobami, koľkým tú otázku položíme? A nie sú všetci ostatní navôkol nami a nie niekým iným, oddeleným, mimo nás?

Po počiatočnej fáze, kedy som mala dovŕšenú predstavu o tom, akým spôsobom sa chcem danou témou zaoberať, som určitý čas nedokázala nájsť postup jej technického zrealizovania. Uvažovala som, aké médium zvoliť a či je v tomto prípade vyhovujúce zachádzať do akýchsi experimentov či rozmernejších objektov. Takmer všetky nápady sa javili ako príliš chaotické a nejasné, pôsobiace na diváka vyčerpávajúcim a ťaživým dojmom, vzhľadom k faktu, že už nadmieru informácií, ktoré bude práca ponúkať, je dostačujúcim zamestnaním pre porozumenie a rozšifrovanie. Po dlhšej fáze rozličných skíc, nápadov a návrhov, nastalo výsledné rozhodnutie, ktorým bola jedna z možností, na počiatku s nebadanou vyhlídkou na úspech. Práca značne disponovala textovými a rovnako tak obrazovými atribútmi, čo samo o sebe azda až priveľmi zreteľne odkazuje na médium knihy. Odhodlala som sa teda, že mojou výslednou prácou bude opäť kniha, mne osobne nesmierne bezprostredná a prirodzená záležitosť.

4 POPIS DIELA, TECHNOLOGICKÉ ŠPECIFIKÁ, PRÍNOS PRÁCE PRE DANÝ ODBOR

Postmoderný obrat v západnom myslení chápe nie vedu, ale umelecké dielo ako miesto, kde sa dozvedáme pravdu, kde robíme nie estetickú skúsenosť, ale naozajstnú skúsenosť, teda skúsenosť o konečnosti a historickosti každého zmyslu.⁶

Kniha, ako taká, už sama o sebe vypovedá o téme, ktorou som sa zaoberala. Knihy, respektíve rôzne textové či piktografické záznamy sú komponentmi ľudskej populácie, sprevádzajú ju, sú prenášateľmi poznání, dejín a takisto identít. V knihách všetkých národov sveta by sme našli identít nespočetné množstvo a každá z nich disponuje nejakou vlastnou, ktorou sa vyznačuje. Dalo by sa konštatovať, že knihy sú osobami, majú v sebe isté vlastnosti, charaktery, príbehy, rovnako ako my. Pristupovala som preto pri mojej tvorbe tak, akoby som vytvárala určité osobnosti, každú s inými vlastnosťami a rysmi, ktoré mala zahrňovať a zároveň hmotne stvárňovať. Aby boli všetky knihy z určitého aspektu jednotné, či disponovali príbuznými znakmi, ktoré ich budú spolu spájať do súrodého celku a vytvárať tak akúsi "rodinu" alebo "druh", zvolila som si jeden zlučovací prvok a tou bol biely odtieň, spravidla klasifikovaný ako symbol čistoty, čohosi nepoškvrneného, nenarušeného, netransformovaného prostredníctvom okolitých vplyvov a udalostí. Na tomto čistom základe som mohla začať s vytváraním osobností.

Všetky tri knihy (vid' Príloha 8) sú o rozmeroch 30 x 30 cm, cieľom bolo o čosi presiahnuť bežné proporcie väčšiny kníh a priblížiť sa tak

⁶ BYSTRICKÝ, Jiří. Mediální moderna: studie k soudobým formám de-abstrakce a mediality. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-118-2.

k mieram objektov. Ohľad som však musela brať na to, aby nedošlo k následnému poškodeniu pri manipulácii a knihy držali pri bežnom zaobchádzaní trvale v pôvodnom stave. Z tohto dôvodu sa teda ich rozmery nemohli pohybovať v monumentálnejších mierach. Keď sa vrátim k forme, výber kvadrátu mi vyhovoval z viacerých dôvodov. Pri preskúmaní jeho symboliky zistíme, že štvorec so svojimi identickými stranami predstavuje dokonalosť a súmernosť, nijakým spôsobom tak nenarúša koncepciu diela, kedy by v inom prípade mohol tvar objektu pútať na seba pozornosť, ktorá má byť prioritne venovaná idei.

Pravda teórie človeka je buď kreatívna, alebo irelevantná, ale nikdy nie popisná. Teória hviezd sa nikdy nestáva súčasťou bytia hviezd. Teória človeka preniká do jeho vedomia, určuje jeho seba porozumenie a mení samotnú jeho existenciu. Obraz človeka ovplyvňuje povahu človeka. Každý pokus odvodiť obraz z ľudskej povahy môže skončiť len tým, že získame obraz, ktorý už bol do nej pôvodne vnesený.⁷

Prvá kniha (viď Príloha 9) je, čo sa týka materiálneho a technického spracovania, najtradičnejšia. Sformované sú v nej vyjadrenia respondentov, v ktorých vypovedali sami o sebe. Materiálnou a technickou inšpiráciou mi boli stredoveké ručne písané i viazané knihy v koži, ktoré boli vo svojej dobe neobyčajne cenné. Nešlo však o žiadnu snahu napodobniť či inak sa priblížiť k zmieneným artefaktom. Na stránky knihy som využila jemne štrukturovaný biely papier s razbou a s gramážou 270. Na každú zo strán som ručne prekresľovala, respektíve usilovala sa o kópiu písma a kresby každého jedinca. Pri tomto procese

⁷ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenth, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

bolo pozoruhodnou skúsenosťou vcítenie sa do každej jednej osoby tak, aby som bola schopná čo najvernejšie imitovať pôvodný materiál od nich. Bolo možné pozorovať, že aj keď sa jednotlivé kópie na seba ponášali, nikdy nie je dosiahnuteľné zachytiť presne to, čo už raz spodobnené bolo. V tejto záležitosti sa dá uvažovať až o akomsi štrukturalizme, filozofii toho, že nič v tejto realite sa neudeje a nevyskytuje viac krát, všetko je unikátne, neopakovateľné a nenahraditeľné. Každým ďalším napodobnením sa jav hoci len minimálne transformuje a stáva sa novou jedinečnosťou, no už nie je onou prvotinou. Nikdy nenapodobníme nikoho, nestaneme sa kýmsi iným, inou identitou, nech by sme pre to konali čokoľvek. Takisto nespočetné stredoveké odpisy vytvárané úmornými dobami v skriptóriách sú všetky jedinečnými unikátmi. Každý dal do daného exemplára fragment seba, ktorý nik iný nenapodobní. A tak ako v tých časoch, aj ja som z každého prvého písmena v jednotlivých vyjadreniach vytvorila veľkú iniciálu, na ktorú som následne aplikovala plátkové zlato. Celá kniha je zviazaná klasickou šitou väzbou V8 v tvrdých doskách. Jedná sa o najpevnejšiu knižnú väzbu, listy sú v bloku knihy nielen zlepené, ale taktiež zošité niťou. Kapitálok som nepoužila látkový, ale takisto som ho zhotovila ručne, striedaním bielej a zlatej nite, ktoré sú prešívane okolo kúska kože. Jeho funkciou je ako zlepšenie vzhľadu knihy, pretože zapĺňa voľný priestor medzi chrbtom bloku a chrbtom dosiek, tak aj spevnenie okraja chrbta. Dosky z lepenky o hrúbke 3 mm som po okrajoch brúsením zaoblila. Aby bola zrejma orientácia knihy, jej predok a začiatok, umiestnila som na predné dosky reliéfny nápis "Oni". Následne som celé dosky potiahla bielou kožou. Celkový dojem knihy by mal byť honosný,

navodzovať cennosť a noblesu. Rovnako, ako sa kedysi do kníh ukrývalo to, čo ľudia považovali za hodnotné, tak sa v tejto knihe nachádzajú zlomky z myslí rôznych ľudí, ktorí pri otázke, ktorá im bola kladená, vydávali zo seba to najlepšie. Keby ste predsa mali jednu jedinú príležitosť, ako prezentovať seba, svoju identitu, skrz jedno slovo či súvetie, nesnažil by sa každý z nás vytiahnuť tie vznešené vlastnosti zaobalené do pozlátky pompéznosti? Je vcelku bizarné pozorovať kontrast, ktorý tu nastal. Honosnosť a grácia prepychových materiálov akými sú zlato a koža, ktoré v sebe ukrývajú tie najobyčajnejšie vety a miestami až prostoduché či nedôstojné kresbičky všedných ľudí.

Pýtame sa: Čo je človek? Správna otázka by však mala znieť: Kto je človek? Ako vec je človek vysvetliteľný, ako osoba je tajomstvo a nečakanosť. Ako vec je konečný, ako osoba je nevyčerpatelný.⁸

Podstatou druhej knihy (viď Príloha 10) bolo spracovanie informácií, ktoré mi ľudia poskytli o mne. V tomto prípade som sa, čo sa týka technického spracovania, rozhodla nepatrne experimentovať a stvoriť knihu z niečoho pre ňu necharakteristického, spôsobom, ktorým som knihu nikdy predtým nevyhotovovala. Počiatočnou ideou bolo vytvoriť dosky knihy z porcelánu. Vzhľadom k drobným technickým komplikáciám som napokon zvolila iný materiál a vyrobila ich odlievaním zo sádry, ktorá disponuje rovnakými symbolickými vlastnosťami, aké som vyžadovala od porcelánu. Povrch však bolo potrebné upraviť pomocou bieleho lesklého náteru a na prednú stranu som aj z praktického opodstatnenia opäť umiestnila nápis "OniJa", ktorý bol tento krát vytvorený prostredníctvom

⁸ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je človek?*. Praha: Oikoymenh, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

vyrývania materiálu. Relatívne masívne a odolne pôsobiace tvrdé a pevné dosky ochraňujúce to, čo je vo vnútri, sú vo svojej podstate obzvlášť krehké a zraniteľné, stačilo by neveľa, aby sa všetko rozsypalo na kusy, ktoré by už nikdy nebolo možné dostať do úplne totožnej formy, v akej boli pôvodne. Táto silná krehkosť či krehká odolnosť sa stala pevnosťou pre jemné stránky vo vnútri. Vytvorila som ich z mierne transparentného japonského papiera, ktorý je paradoxne azda čímsi presne protikladným, než zvonka. Na dotyk jemné, tenké a ľahké kúsky papiera v sebe nesú určitú silu a nie je o nič ľahšie ich pretrhnúť, než ktorýkoľvek iný, pevnejšie javiaci sa, papierový materiál. Slová, vety i obrazce som znova ručne prekresľovala, tento krát však za použitia bieleho tušu. Znárodné záležitosti teda nie sú okom ľahko postrehnutelné, no každopádne tam sú, badateľné len v určitom uhle, asi tak, ako sme schopní vidieť v druhých ich skutočnú mienku o nás. Je tam, vyjadria ju, no nikdy ju nevidíme celistvo, jasne, pravdivo. Je len akýmsi hmlistým vykreslením, ktoré keby snád' bolo väčšmi zreteľné, kedykoľvek by mohlo zrútiť všetko pevné navôkol.

Spôsob, akým sa pozeráme na osobu, sa líši od spôsobu, akým sa pozeráme na vec. Vec vnímame, s osobou sa stretávame. Myslieť na vec znamená myslieť to, čo poznám, myslieť na ľudskú bytosť je myslieť to, čo som. Vec vnímam vo svetle svojich vedomostí, ľudskú bytosť vidím v obraze svojho vlastného bytia. Keď vidím zviera, narážam na inakosť, keď sa stretávam s človekom, cítim dôvernú - "rovnaké spoznáva rovnaké". Je to súhlas bytia, zhoda existencií, ja hľadá ja. Vidím, čo som.⁹

⁹ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenth, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

Napokon som vytvorila knihu tretiu (viď Príloha 11), ktorá je mojím zobrazením ostatných. Nazvala som ju opačne ako knihu, kde opisovali ostatní mňa, a teda "JaOni". Ako materiál som si opäť zvolila niečo, čo nie je pre výrobu kníh celkom príznačné, ale ani priveľmi vzdialené. Celý objekt je vytvorený z textílií. Jednotlivé stránky sú z bieleho filcu o hrúbke 1mm, na ktorý som aplikovala texty i obrazce striebornej farby. Ilustrácie sú nekonkrétne, mienila som vyjadriť nimi pocit, ktorý mi každý z ľudí prináša. Keď príde na svet dieťa, rodičia mu určia meno, ktoré ho celý život sprevádza, určitú identitu. Každé meno má svoj pôvod, vzniklo z pomenovania čohosi iného a dáva tak človeku určitý odlišný význam, rozmer. A tak i my, pri každom stretnutí s novým človekom, sa od neho nedozvedáme iba jeho meno, ale súčasne si o ňom vytvárame mienku, priradujeme mu vlastnosti a charakteristiky, ktoré sú pre nás na ňom markantné a podľa nich sa nám tvorí budúci obraz o ňom. V podstate si ho istou formou pomenujeme, "pokrstíme". Obdobne, podľa psychoanalýzy či rozborov snov, osoba, ktorá sa vyskytuje v našom sne, nepredstavuje konkrétneho človeka, ktorého tam uzrieme, ale nejaký aspekt nášho ja. Vlastnosť, ktorú považujeme pre nás na danej osobe za špecifickú, je vlastnosťou, ktorú v nás zachytáva naše podvedomie a spracúva ju. Pri vytváraní popisov a ilustrácií do knihy som sa preto snažila uvádzať znaky, ktoré pre mňa jednotlivé osobnosti prezentujú. Esteticky som na doplnenie bielej zvolila striebornú, ktorá vzbudzuje udalosť oslavnú, akou je trebárs spomínaný krst. Je použitá aj na kapitálku a predsádkových stranách. Dosky knihy sú potiahnuté bielou hebkou a mäkkou látkou, ktorá z celej knihy vytvára objekt pripomínajúci miesto spánku, snov a podvedomia alebo miesto pre narodené dieťa.

Priestor, kam sa človek uchýli, keď je skleslý, ponurý, vysilený. Presne tak hrejivé a spoľahlivé miesto hľadáme a nachádzame pri našich blízkych, ktorých som si ja ukryla vo vnútri knihy.

Človek je vo svojom bytí odvođený z bytia spoločenstva, ktoré ho sprevádza, ku ktorému sa obracia. Pre človeka "byť" znamená "byť s inými ľudskými bytosťami". Jeho existencia je koexistencia. Nikdy nemôže dôjsť k naplneniu či prežívať zmysluplnosť, pokiaľ ju nezdieľa, pokiaľ nenáleží ďalším ľudským bytosťami.¹⁰

Podstata porozumenia všetkých troch objektov (viď Príloha 12) je zmýšľaná prostredníctvom ich hromadnej inštalácie, a to spôsobom, že každá kniha stojac na podstavci sa bude rozovretá dotýkať knihy inej a dovedna tak utvárajú kruh pozostávajúci zo všetkých zmienených atribútov. Noblesa, naivita, pevnosť, krehkosť, mäkkosť, pôvab, prostota, bezpečie. Naša identita je vytváraná okolnosťami a inými individualitami navôkol, ktoré zasahujú do nášho bytia. Tvoríme sa interakciami s nimi, my žijeme v ich myšliach a naše myšlienky, ktorými sme my sami, zahrňujú iných. Nie sme schopní sa oddeliť, nik nedokáže byť mimo ostatných. Len bádáním seba a druhých sa človek podáva ďalej, ľudská žiadostivosť po poznaní nás podnecuje, je naším vodidlom.

Ako súčasť práce bol zamýšľaný doprovod v podobe audiozáznamu. Vytvorila som ho prostredníctvom nahrávok bežných denných rozhovorov ľudí počas každého všedného dňa. Mal tak vytvárať akýsi kontrast medzi jednoduchosťou a zreteľnosťou, ktoré obsahujú v sebe objekty a zložitosťou ľudského zmýšľania, neprestajného verbálneho vyjadrovania

¹⁰ HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenh, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.

sa o sebe samom, ktoré denne okolo seba registrujeme a často krát nám davajú menej zmyslu než jedno jasné a vecné slovo. V procese vytvárania som však dospela k záveru, že by to celkovú impresiu z diela bezúčelne znehodnocovalo a vytváralo nežiaduci nesúlاد. Rozhodla som sa teda tento materiál nevyužiť a nevystaviť ho ako súčasť práce.

Každá skutočnosť, či už je skutočnosťou ľudského alebo neľudského súcna, je závislá na skutočnostiach iných, ktoré jej poskytujú podmienky jej možnosti. Realizácia každej skutočnosti potom tiež znamená nie dosiahnuť plnej podoby seba samej, zavrieť sa, ale naopak sa vyčerpať a zrodiť zo seba svoj vlastný opak, lepšie povedané svoj kontrapunkt.¹¹

Je nejednoduché zhodnotiť, aký prínos môže či nemusí ktorýkoľvek výtvor priniesť, z alibistického aspektu by sa dalo konštatovať, že všetko niečo prináša a tak nie som ani ja schopná určiť akési zjavné vyhradené stanovisko. Mne, ako tvorcovi, dala práca mnoho, bola to pre mňa doba stýkania sa s ľuďmi a komunikácie, akýmsi spôsobom som si stvorila sieť blízkych, z ktorých s mnohými som sa dlhodobo nevídala. Rozoberaná téma ľudí podnecovala k pozoruhodným diskusiám a bolo mi umožnené následne sledovať, ako ich upútavalo, po splnení zadania, zaoberať sa názormi iných. Jedincov zaujímalo dozvedieť sa niečo o zmýšľaní ostatných. Podľa môjho presvedčenia by umenie nemalo byť prostou sebaaprezenáciou, vyvrhovaním svojich tiesní a zlovolnými útvormi našich myslí so snahou vymaniť sa z vlastných desov, ale aj hravou podnecujúcou empíriou, čímisi, do čoho sa s potešením a záujmom zainteresujú viacerí. Myslím, že to sa mi v istom rozsahu podarilo.

¹¹ KLIKOVÁ, Alice; *Mimo princip identity*; 1. vyd. Praha: Filosofia-Pinozopia, 2007. ISBN 978-80-7007-252-3

Odhliadnuc od konceptuálnych rovín práce a odôvodnení zvolenia daných matérií, aj tu sa dá podotknúť, že mi utváranie i výsledné dielo prišli hravé a príjemné. Bavilo ma vytvárať triviálne veci, za aké knihy považujeme, z materiálov a prosredníctvom techník, ktoré som predtým na ich výrobu nevyžívala. Rovnako tak ľudia, ktorí mali príležitosť knihy si uchopiť, ohmatať, dotknúť sa ich, mali nezvykle sympatické reakcie, tešilo ich dotýkanie sa rôznych odlišných matérií a povrchov. Prejavila sa vlastnosť nesúca sa v nás od ranného veku, poznávať svet vôkol seba, dotýkať sa ho a byť ním fascinovaný. V dospelosti na túto empíriu neraz zabúdame, všetko je samozrejmosťou, banalitou a tak zavše postačuje neveľa, vyrobiť niečo z materiálu využívaného konvenčne na výrobu čohosi nezhodného a detský údiv nad svetom sa opätovne na moment navráti. Nehovoriac o tom, že často krát vôbec nevenujeme pozornosť osobám vôkol seba a tomu, akou optikou oni vnímajú svet. Keď tak zavše učiníme, spozorujeme, že v každom navôkol sa odohrávajú obdobné interné procesy a tento pocit môže blažiť, potešovať, vytvárať spolupatričnosť, možno i uzdravovať. Za istý prínos tak pokladám koreláciu hry, remeselnej zručnosti a styku s ľuďmi na psychologicko-sociálnej rovine do jedného celku.

5 ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

a) Knižná a periodická literatúra

1. KLIKOVÁ, Alice; *Mimo princip identity*; 1. vyd. Praha: Filosofia-Pinozopia, 2007. ISBN 978-80-7007-252-3
2. HESCHEL, Abraham Joshua. *Kdo je člověk?*. Praha: Oikoymenh, 2017. ISBN 978-80-7298-238-7.
3. SCHNEIDER, Kirk J.; MAY, Rollo; *Psychológia existencie*; Bratislava: Ikar, 2005. ISBN 80-551-1052-2
4. KRÁL, Jindřich; *Moderní knihařství: souborné zpracování poznatků oboru*. 1. Vyd. Brno: Knihař, 1999. ISBN 80-901924-8-3
5. BYSTRICKÝ, Jiří. *Mediální moderna: studie k soudobým formám de-abstrakce a mediality*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2014. ISBN 978-80-7465-118-2.
6. PROKEŠOVÁ, Miriam; *Základy psychologie*; 2.vyd. Ostrava: Vava 1997. ISBN 80-902357-7-8
7. MASTROBERTI, S.; RUPERT, M.K.; *Stručné dějiny filozofie*. 1. Vyd. Přel. J.Tichý. Praha: Euromedia Group, 2000, Přel. z: Philosophie. ISBN80-242-0382-0
8. PIJOAN, José; *Dějiny umění/10*. 1.vyd. Přel. J.Pechar. Praha: Odeon, 1984, Přel. z: Historia del arte, tomo 10. ISBN 01-523-84
9. GOMBRICH, Ernst Hans. *Příběh umění*. Praha: Odeon, 1992. ISBN 80-207-0416-7.
10. SCHÄTZ, Miroslav; *Moderní materiály ve výtvarné praxi*. 1. Vyd. Praha: SNTL, 1982. ISBN 04-618-82

b) Internetové zdroje

1. KNIHTLAČIARENŠKÝ A NAKLADATEĽSKÝ SLOVNÍČEK. In: Maxdorf. 2015 [cit. 9.7.2019]. Dostupné z: <http://maxdorf.cz/slovnicek>
2. IDENTITA. In: Arts Lexikon. 19.8.2016 [cit. 8.7.2019]. Dostupné z: <http://www.artslexikon.cz//index.php?title=Identita>
3. ŠTVOREC. In: AllatRa. [cit. 8.7.2019] Dostupné z: <https://allatrablog.wordpress.com/pozitivni-znaky/ctverec/>
4. VALERIU BUTULESCU. In: Citáty. [cit. 9.7.2019] Dostupné z: <https://citaty.net/vyhledavani/?h=butulescu+>
5. VÝROBA REMESELNÝCH KNIŽNÝCH VÄZIEB. In: Svět tisků. [cit. 29.7.2019] Dostupné z: http://www.svettisku.cz/buxus/generate_page.php?page_id=6086&buxus_svettisku=

6 RESUMÉ

In my thesis I dealt with a theme of identity. I adapted it by means of three books, objects, of which every is a little different, but together they create comprehensive work. On creating I collaborated with almost 40 people of different ages, education and mentality, they commented on the question of both their own and my identity by verbal and visual representation. They had only one word, sentence or compound sentence at their disposal to express who they are or I am.

The first book should give the impression of being luxurious and noble. It is made of white leather and gold, it incorporates opinion of people about themselves. Simple drawings are there in contrast with rare materials. Everybody aimed to write the best about himself without having the use of quantity of words for self-presentation.

The second book consists of plaster boards: firm, hard, but also fragile and its pages are made of soft, slightly transparent Japanese paper with illustrations drawn with white ink, so they aren't that distinct. It incorporates expressions of respondents about me, but we never know what is true and what they really think. Relationships are strong but easily broken.

The third book is entirely made of a textile and it incorporates my expressions about other people. We make assumptions about every person in our life and I determined what they characterize for me. Abstract silver drawings are conceived in the same spirit. The book induces a feeling of place to sleep, subconscious or safety for a newborn.

All the three books are white and standing on the pedestal, touching each other they create a circle. We don't know whether we are what other people think about us or what we see in other people. We have as many personalities as many people we ask. Likewise it can't be determined whether they are the people they considered themselves to be or they are the people they see in me or they are what I think about them. Mutual connection of identities is endless and it can't be splitted.

7 ZOZNAM PRÍLOH

7.1 Moje doterajšie dielo v kontexte špecializácie

Príloha 1

Bakalárska práca, 2016, Kniha - objekt "Nenachádzané" (vlastné foto)

Príloha 2

Klauzúrna práca, ZS 2016/2017, Objekt "Niečo nové" (vlastné foto)

Príloha 3

Klauzúrna práca, LS 2016/2017, Animovaný obraz "Lož" (zábery z videa)

Príloha 4

Klauzúrna práca, ZS 2017/2018, Knihy "Očista" a "48" (vlastné foto)

Príloha 5

Klauzúrna práca, LS 2017/2018, Krátky film "Strach" (zábery z filmu)

7.2 Diplomová práca

Príloha 6

Verbálne a vizuálne zobrazenia respondentov (vlastné foto)

Príloha 7

Moje verbálne a vizuálne zobrazenia o respondentoch (vlastné foto)

Príloha 8

Všetky tri výsledné knihy (objekty) "Sila identity" (vlastné foto)

Príloha 9

Kožená bielo-zlatá kniha "Oni" (vlastné foto)

Príloha 10

Sádrová biela kniha "OniJa" (vlastné foto)

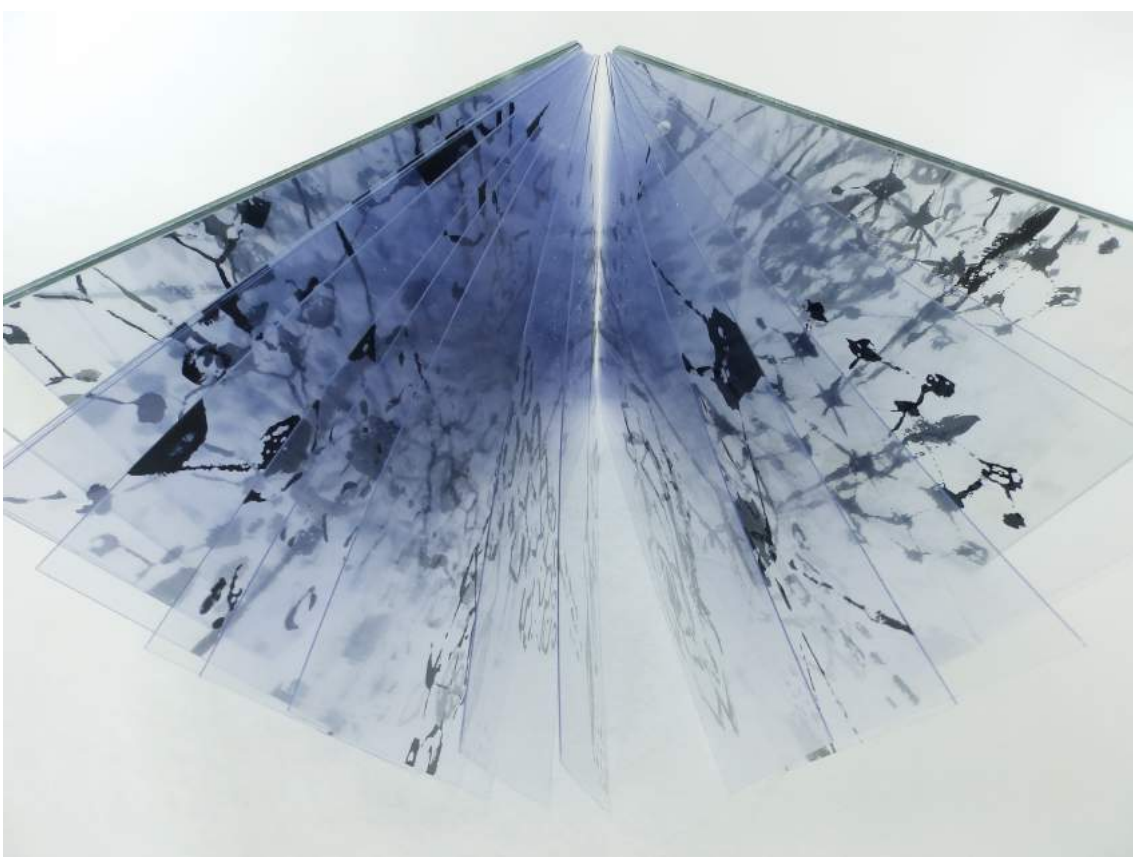
Príloha 11

Látková bielo-strieborná kniha "JaOni" (vlastné foto)

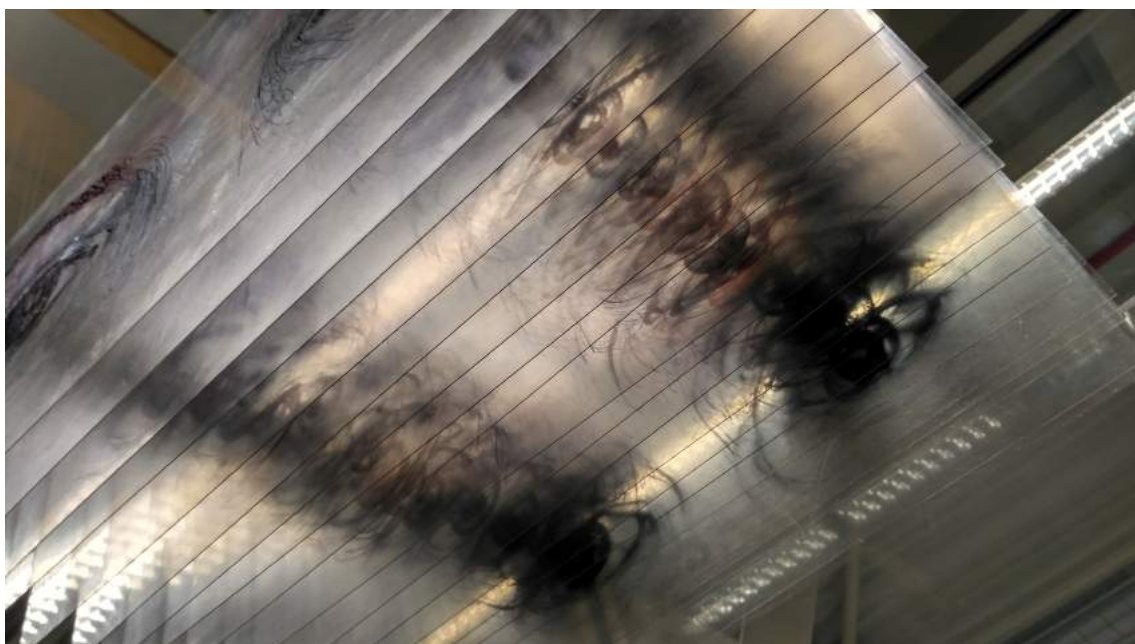
Príloha 12

Všetky tri knihy vytárajúce spolu jeden objekt (vlastné foto)

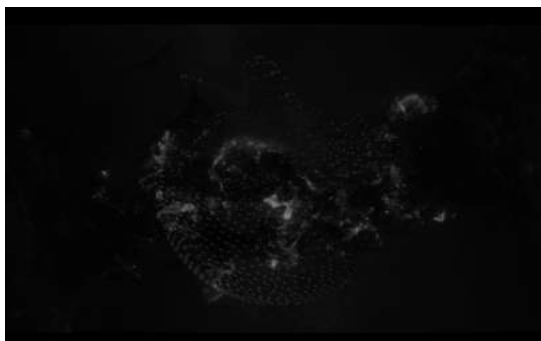
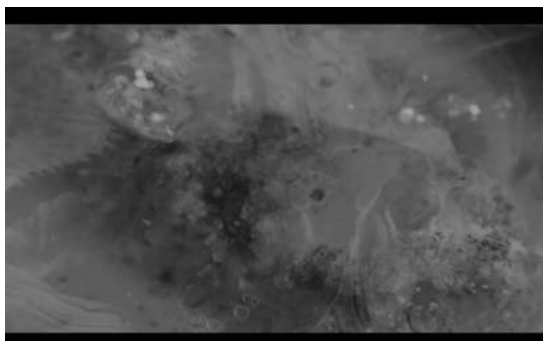
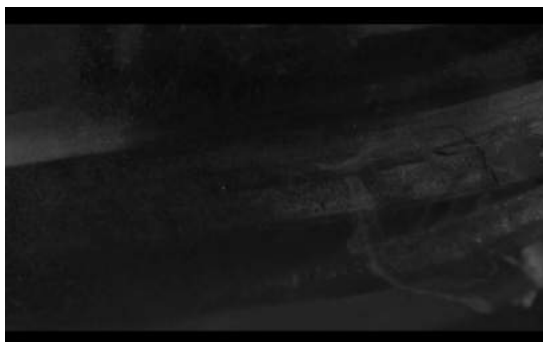
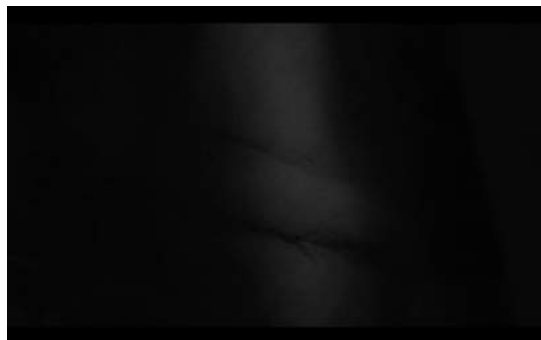
Príloha 1

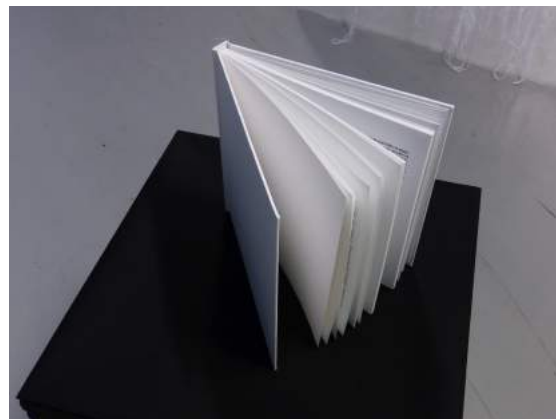
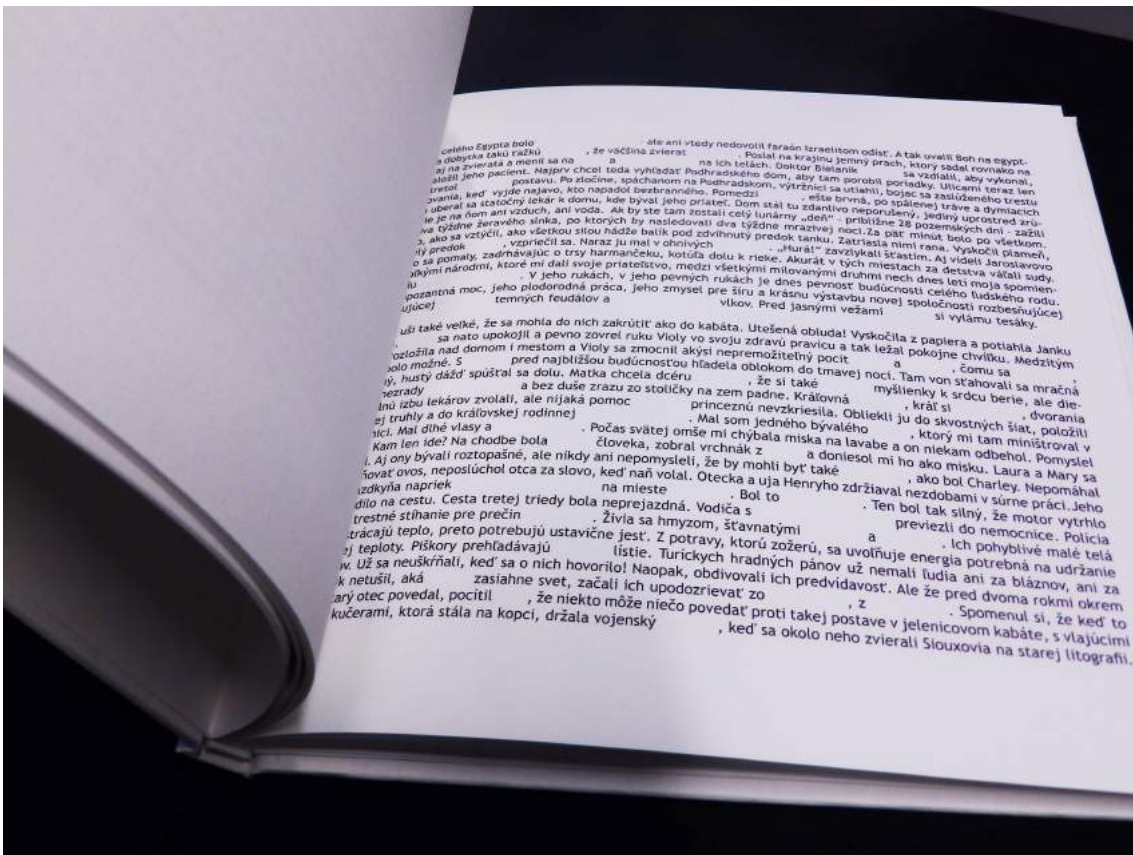
Príloha 2

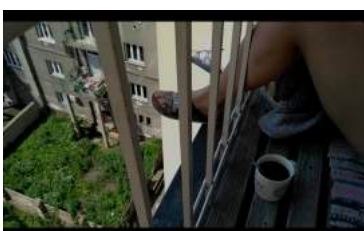
Príloha 3

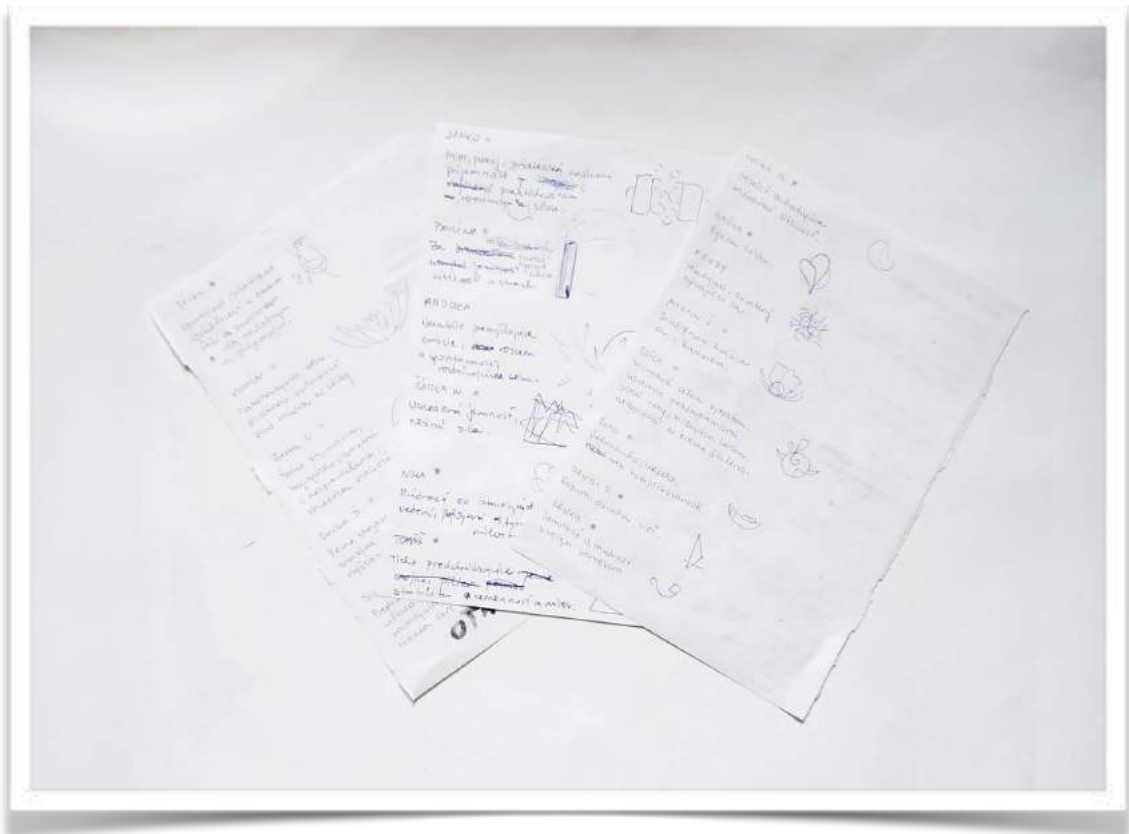
Príloha 4

Príloha 5

Príloha 6, 7

Príloha 8

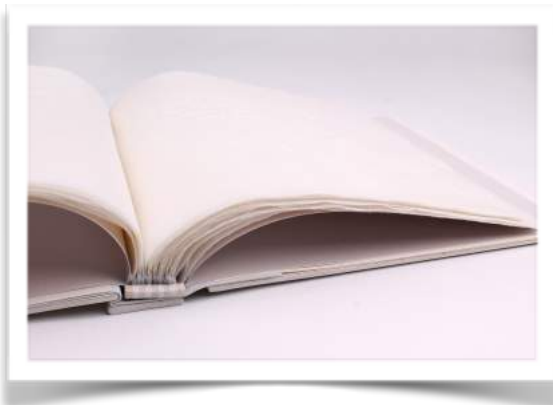
Príloha 9

Príloha 10

Príloha 11

Príloha 12

